

Tamperelaisten tavoitteena paradigman muutos

Kesäkuussa 2017 Tampereen yliopiston historia-aineissa oli syytä juhlaan. Suomen Akatemian huippuyksikkörahoituksen päätökset olivat juuri tulleet ja satojen tuntien työ oli tuottanut tulosta. Tapasimme yksikön johtoryhmän lokakuussa Historiantutkimuksen päivien yhteydessä ja kysyimme, mistä yksikössä on oikein kysymys.

Vuoden 2018 alussa kahdeksanvuotisen rahoituskautensa aloittanut tamperelaisten huippuyksikkö *HEX – Centre of Excellence in the History of Experiences* keskittyy nimensä mukaisesti kokemuksen historiaan. Kokemuksen käsitteeseen ryhmä päätyi kartoitettuaan omia vahvuusalueitaan. Lisäksi ideoita palloiteltiin niin koko porukalla kuin pienemmissä ryhmissäkin.

Professori Pertti Haapalan mukaan kokemusta on tutkittu paljon, mutta tästä huolimatta se on aliymmärretty tekijä historian selittämisessä. Samanaikaisesti kokemus on yhteiskunnallisesti erittäin relevantti, ajaton kysymys.

Kokemushistoria on usein ymmärretty vain kokemusten kuvailuna, *human interest* -historiana. Huippuyksikössä kohteena on kuitenkin kokemuksen muodostuminen.

”Tutkimme niitä ajassa muuttuvia tekijöitä, jotka ovat olennaisia kokemuksen muodostumiselle,” tutkijatohtori Ville Kivimäki summaa.

Tutkimus keskittyy kolmeen painoalueeseen: uskonto, hyvinvointivaltio ja kansakunta. Ne nähdään kokemusten kautta muodostuvina.

”Kokemuksen käsitteellistäminen on hyvä tapa ymmärtää esimerkiksi sitä, mikä on yhteiskunta, mikä yhteisö ja miten ne toimivat”, professori Pirjo Markkola valottaa.

Tavoitteena ei ole enempää eikä vähempää kuin paradigman muutos.

”Hakemuksessa kutsuimme tätä analyttiseksi kokemuksen historiaksi. Tuomme kokemukset osaksi selkeää historian selitysmallia, johon mahtuu yhtä hyvin talous tai demokratia tai mikä tahansa asia”, Haapala valottaa.

”Ja kehitämme metodologisia avauksia, joilla se tason nousu saadaan aikaan”, akatemiatutkija Raisa Maria Toivo jatkaa.



■ Tapasimme huippuyksikön johtoryhmän ja tutkijan Historiantutkimuksen päivillä lokakuussa. Kuvassa etualalla professorit Pertti Haapala ja Pirjo Markkola. Takarivissä tutkijatohtorit Ville Kivimäki ja Jenni Kuuliala sekä akatemiatutkija Raisa Maria Toivo. Kuva: Heidi Kurvinen.

Nuorten tutkijoiden yksikkö

Huippuyksikön johtoryhmässä on omien tutkimusalojensa johtavia nimiä. Yksikön johtajan professori Haapalan lisäksi siihen kuuluvat professori Pirjo Markkola, akatemiatutkija Raisa Maria Toivo ja Suomen Akatemian tutkijatohtori Ville Kivimäki.

Vuosittain yksikkö maksaa palkkaa keskimäärin 12 tutkijalle, joiden keski-ikä on matalampi kuin huippuyksiköissä yleensä. Rahoitus tarjoaakin lupaaville nuorille tutkijoille mahdollisuuden keskittyä tutkimukseensa pitkäjänteisesti. Workshoppien ja konferenssien muodossa yksikön antia jaetaan myös laajemmin kotimaiselle tutkijakunnalle.

”Kyllä tässä on pientä yritystä rikastuttaa keskustelulla historian tiedeyhteisöä”, Haapala kuvaa.

”Ei tässä vetäydytä johonkin autiolle saarelle keskenään pohtimaan”, Markkola jatkaa.

Samanaikaisesti yhteydet maailman johtaviin tutkimuskeskuksiin nivovat tutkimuksen kiinteästi alan kansainväliseen kehitykseen. Viime vuosina monia tutkijoita harmittaneet kansainvälisyysaännökset saavat tamperelaisilta ymmärrystä.

”Vasta hyvien kansainvälisten kontaktien kautta osaa hahmottaa, mitä historia-alalla tapahtuu,” muistuttaa Haapala.

Raja-aitojen ylittämistä

Ajallisesti huippuyksikössä toteutettavat tutkimushankkeet ulottuvat keskiajalta lähelle nykypäivää. Aiheiden kirjo liikkuu väkivallasta ja stressikokemuksista, köyhäinhoidon institutionaalisiin kokemuksiin ja lastensuojelun historiaan.

Eri aiheet painottuvat kokemuksen tutkimuksen eri alueille, mutta tavoitteena on myös ylittää aikakausirajoja.

”Ei me hyvinvointivaltiota tungeta 1600-luvulle, mutta köyhyyden ja syrjäytymisen ja marginaaliuden kokemuksia tutkitaan myös siellä”, Markkola kuvaa.

Huippuyksikkö ei koostukaan selvärajaisista tutkimusryhmistä vaan eri tutkijat saattavat omalla aiheellaan liikkua kaikilla kolmella osa-alueella.

Yhtenä Tampereen vahvuutena johtoryhmäläiset pitävätkin oppiainerajojen puuttumista ja projektitutkimisen pitkää perinnettä. Silloin, kun muissa yliopistoissa vielä vieroksuttiin projekteja, Tampereella niistä hankittiin kokemusta esimerkiksi professori Viljo Rasilan johdolla.

Huippuyksikön saama rahoitus osoittaa tamperealaisten mallin toimivuuden. Riskinottoa ja valmius panostaa satoja työtunteja hakemuksen tekemiseen tuottaa myös tulosta.

Heidi Kurvinen

Huippuyksiköstä ja sen toiminnasta löytyy lisätietoja oheisilta sivuilta:

<https://research.uta.fi/hex/>

<https://www.facebook.com/historyofexperiences/>